

ní reakcí na modernizaci západního stříhu, globalizaci a sekularismus. Vzhledem k tomu, že k podobným závěrům dochází i řada dalších renomovaných autorů (např. M. Juergensmeyer: *Teror v myslí Boží*, [2000] česky Brno 2007), měly by evropským politikům, intelektuálům i veřejnosť stát za důkladné promyšlení.

Ke skutečné, mnohovrstevnaté diskusi o palčivých problémech evropské integrace i mnohem obecnějšího vymezení Evropy a evropanství však dosud valně nedochází a přes dílčí přínosy dvou svazků *Podmínek evropské solidarity*, jež jsem se snažil maximálně vyzdvihnout, k nim mnoho nepřispívá ani tato kniha. Opět jedna šance promarněná kvůli tomu, že moderování diskuse se ujali nesprávní lidé na nesprávných místech, i když – ruku na srdce – je přece jen lepší mezi sebou planě diskutovat než válčit, což Evropané uměli také velice dobře. Jak totiž připomněl Berger, je poněkud ironické, je-li náboženství zmiňováno jako euro-integrační faktor, když jeho úloha většinou spočívala nanejvýš v integraci jedněch proti druhým a „zejména evropské náboženské dějiny přetékají krví“ (s. 83).

Zdeněk R. Nešpor

Petr Pokorný a kol.:
HERMENEUTIKA JAKO
TEORIE POROZUMĚNÍ.
Vyšehrad, Praha 2005, 512 s.

Knihu profesora Petra Pokorného a jeho spolupracovníků, zejména z Evangelické teologické fakulty UK, tvoří tři mírně nesourodé části. První je Pokorného systematický výklad hermeneutiky, sice nakonec zaměřený k hermeneutice biblické, nicméně platný a použitelný i kdekoli jinde. Při zpracování této důkladné vysokoškolské učebnice Pokorný jednak zúročil vlastní dlouholetou práci na interpretaci starověkých textů, jednak ji zde založil na pozoruhodně širokém základu lingvistickém i filosofickém.

Po stručném úvodu následují čtyři hlavní části, totiž systematický přehled moderní lingvistiky s řadou filosofických exkurzů, výklad o textu, čtenáři a tradici, o metodách interpretace a konečně o samotném výkladu. Všechny kapitoly a kapitolky jsou vzorně uspořádané, takže čtenáře vedou k systematickému učení a přemýšlení, a za každou následuje seznam literatury k dalšímu studiu. Tento praktický ohled zkušeného pedagoga si zaslouží zvláštní ocenění. Také autorovo pečlivé rozlišení mezi synchronními a historickými přístupy a soustavný výklad exegetických škol 20. století je v české literatuře – pokud vím – jedinečný. Pokorný nepřehlíží osvědčené autority, náležitou pozornost věnuje Augustinovi, Lutherovi, Schleiermacherovi i Bultmannovi, opírá se však hlavně o Saussura, Gadamera, Ricoeura a Grondina. Příklady přirozeně volí hlavně z biblistiky, která také poskytuje nejbohatší materiál.

Pokud má recenzent vyjádřit i nějakou pochybnost, týkala by se trochu zjednodušující představy jazyka jako „kódu“ a řeči jako „kódování“ (s. 24), kde by bylo na místě vysvětlit meze této ve věku počítačů dosti chytlavé a nebezpečné metafory. Obecné tvrzení exegetů a teologů poloviny 20. století, že „mýtus sám je dnešnímu člověku cizí“ (s. 76), by možná dnes také zasloužilo jistou revizi. Podobně tvrzení, že „překlad sám je text, který zásadně, svou vlastní povahou, není určen k překládání“ (s. 154) neodpovídá historické skutečnosti a je možná i dnes příliš kategorické.

Mnohem obtížněji lze recenzovat druhou část knihy, tvořenou více méně nezávislými studii o velkých epochách a postavách hermeneutiky, překladu a výkladu. Vynikají zde studie R. Dostálové o antickém překládání, L. Karfíkové o patristické exegezi a J. Čapka o Heideggerově filosofické hermeneutice. Třetí část je výběrem exegezi jednotlivých textů, a tedy příkladů k dříve vyložené systematické látce. Šest biblických exegezi se věnuje krátkým perikopám nebo dokonce jednotlivým veršům a má tedy z povahy věci jinou povahu než interpretace folklorní pohádky od H. Šmahelové. Recenzent by zde uvítal aspoň jednu ukázkou interpretace méně detailní, k čemuž má nejbliže už klasický text Součkův.

Knihy je vcelku pozoruhodným výsledkem soustavné a soustředěné snahy o vědecky i filosoficky podložené rozumění a výklad obtížných textů. Její cenu ještě zvyšují pečlivě udělané rejstříky a teologové ji jistě využijí. Byla by ale škoda, kdyby kniha unikla pozornosti filosofů, literárních vědců, lingvistů i překladatelů, kteří se zabývají jinými texty, a přesto by zde našli cenné a přitom přístupné poučení.

Jan Sokol

Albert-László Barabási:
V PAVUČINĚ SÍTÍ. Překlad
F. Slanina. Paseka, Praha
2005, 268 s.

Albert-László Barabási stručně představuje teoretické pokroky v oblasti bádání o složitosti (komplexitě) za posledních sedmdesát let, a protože sám je významným badatelem v oblasti teorie sítí a zejména internetu, je jeho kniha takřka jíc zprávou „z první ruky“. Protože takových obecně přístupných knížek u nás není mnoho, stojí za to ji představit i v širších souvislostech tohoto krajně zajímavého a aktuálního tématu. Empirické zkoumání lidských společností začalo pochopitelně tím nejjednodušším myslitelným modelem: společnost „není nic než“ větší či menší soubor jedinců, více méně srovnatelných. Tento těžce reduktivní model – ostatně dávno připravený celou nominalistickou tradicí – má řadu nesporných výhod. Předně celé téma neobyčejně zjednodušuje a budí dojem, že je vlastně prosté a průhledné. Za druhé umožňuje aplikovat metody zkoumání hromadných jevů, vyvinuté ve fyzice, a tak problém statistickými prostředky kvantifikovat a matematizovat. A konečně, jakmile se otázky podaří matematicky uchopit a modelovat, otvírá se cesta k vysněnému cíli moderních věd – totiž účinně předpovídat a dokonce cílevědomě ovlivňovat. Kdo by odolal svůdné představě, že i společenské vědy se konečně prokáží jako „pravé vědy“, prokáží svoji užitečnost a zvýší si tak nejen sebevědomí, ale i naději na veřejnou podporu, včetně finanční?

Dobrym příkladem tohoto postupu je „metodický individualismus“ ekono-